

ETIOPIA:

Rent vann har endret livet

Før måtte Tsion og Gaba grave med bare hendene i sanden i en uttørket elv for å finne vann – som var skittent. Men nå har livet endret seg for de to jentene og resten av landsbyen: De har fått tilgang til rent, rennende vann.

Tekst: Åsne Gullikstad Foto: Håvard Bjelland

Tsion (12) kan hente rent og rennende vann hver dag nå, takket være vannposten og demningen som er laget.

Tsion (12) og Gaba (13) smiler bredt mens klart vann fosser ut av kranen ved vannposten her ved elveleiet. De fyller 20-literskannene med vann på bare et par minutter. Det går fort, og ikke minst: Vannet er rent.

For bare noen måneder siden forandret alt seg for familiene her i landsbyen Kutishafa i South Omo sør i Etiopia: Gjennom støtte fra Kirkens Nødhjelp har landsbyen fått rent vann.

Ble syke

Før måtte venninnene grave med bare hendene for å finne vann under sanden i den uttørkede elvebunnen.

– Det tok lang tid, og vi fikk lite vann, sier Tsion Melkamu.

De måtte grave hull i sanden slik at vannet piplet opp, og deretter vente til vannet var så klart som mulig, før de øste vannet over i kannen. Noen ganger kunne prosedyren ta en og en halv time. Siden det var lite vann og tidkrevende å hente, ble det lite vann per familie.

– Det kom også mange kyr som drakk samme sted. Siden vannet var skittent ble mange ofte syke, forteller hun.

Å hente vann er jentenes og kvinnenenes oppgave her. Å bruke så lang tid på å hente vann hadde også en annen konsekvens for jentene: De rakk ofte ikke skolen etter å ha hentet vann om morgenen, og mistet verdifull undervisning.

– Nå som det tar så lite tid å hente vann, rekker vi skolen hver dag, sier Gaba Roro. Både hun og venninnen har lyst til å utdanne seg til helsearbeidere.

Demning

Kirkens Nødhjelp begynte arbeidet med å skaffe rent vann her i 2025, sammen med den lokale partnerorganisasjonen Action for Development (AFD). Nå får 200 husholdninger med til sammen rundt 1780 innbyggere tilgang til vann i akkurat denne landsbyen.

Systemet er enkelt, men effektivt: En demning og en brønn med en vannpost.

-Dette er et innovativt prosjekt for oss. Det er første gang i Kirkens Nødhjelps 52 år lange historie i Etiopia at vi gjør dette, forteller Gedewon Teka ved Kirkens Nødhjelps landkontor i Etiopia.

– Som regel kommer det regn i to måneder, så ikke noe mer. Ellers i året er det tørt på overflaten i elveleiet, slik at folk måtte grave etter vann under bakken. Det vannet er ikke rent. Vi lagde en demning slik at når regnet kommer, stanser vannet her, sier han og peker mot demningen.

Demningen holder tilbake vannet som kommer i den korte regntiden, og vannet sprer seg i alle retninger. Noen meter unna er det bygget en brønn som ligger lavere enn elva, og

vannet filtreres inn i brønnen gjennom sand og jord. En håndpumpe er montert på vannposten.

– Sand og jord er et perfekt filter. Mikrober fjernes når vannet filtreres gjennom sanden, og vannet blir klart. Dette er rent vann. Og vannet er tilgjengelig hele året her nå, sier Gedewon Teka.

Tørket ut

Rent vann har enorme ringvirkninger for hele samfunnet, forteller Gedewon Teka. Han trekker særlig frem to ting:

– Når folk får rent vann i landsbyen på denne måten, sparer jenter og kvinner tid. Det gjør også at folk holder seg friskere. Penger de kanskje brukte på medisiner før, kan spares nå. Når de er friske, kan de også jobbe mer og gå mer på skolen, sier han.

Tsion og Gaba har fylt hver sin kanne med vann som de fester på ryggen for å bære hjem.

På veien hjem viser de oss hvordan de hentet vann før, like ovenfor demningen. Nede på den tørre elvebunnen setter de seg på knærne og begynner å grave. De må grave opp mye sand før det til slutt har dannet seg en liten dam som de kan øse av. Like bak dem kommer kyrne for å drikke.

Selv om regntiden akkurat er ferdig og det er grønt og frodig overalt rundt oss, er elveleiet tørket ut her.

– Når det virkelig er tørt, må de grave mer enn to meter, forteller Neway Abayneh i Kirkens Nødhjelps partnerorganisasjon AFD, som har utført prosjektet.

En tredel av Etiopia er såkalt tørt område som dette, forteller Gedewon Teka.

– Det betyr at folk må kjempe hver dag for å få nok vann. Grunnvann og overflatevann er ikke så utbredt her. Sanddemninger er en god løsning for å sikre vanntilgang i disse tørre områdene, sier han.

Vannkomite

Jentene er naboer og bor om lag 15 minutters gange fra vannposten. Hjemme hos Tsion er de sju barn og to voksne.

– Før hentet vi bare en 20-literskanne per dag, fordi det var så lite vann og det tok så lang tid. Nå henter vi seks til sju kanner hver dag til familien. Nå har vi mye mer vann vi kan bruke til å vaske oss, vaske klær, drikke og lage mat med, forteller Tsion.

Hjemme hos Tsion dyrker familien mais, bananer og papaya. De har også noen dyr. Jordbruket og dyrene er det de lever av.

Faren hennes, Melkamu Buku, regner med å kunne dyrke mer nå som de har tilgang til mye mer vann.

Han er også leder av vannkomiteen i landsbyen. Komiteen består av sju personer, og har fått opplæring i vedlikehold og drift. De samler inn en vannavgift på 10 etiopiske birr (70 øre) per måned fra hver husholdning. Pengene settes inn på en konto, og brukes til vedlikehold og reparasjoner.

Holdes i gang

Nå som systemet er etablert, har Kirkens Nødhjelp og partner AFD overlatt driften til vannkomiteen. Forankringen i lokalsamfunnet og hos de lokale myndighetene er svært viktig for Kirkens Nødhjelp og partnerorganisasjonene, påpeker Gedewon Teka.

– Når vi starter hvert prosjekt, må det godkjennes skriftlig av myndighetene på regionalt nivå, sier han.

Deretter arrangeres arbeidsmøter med regionale og lokale myndigheter og representanter for lokalsamfunnene. Etter det samler Kirkens Nødhjelp og vår partner representanter for lokale myndigheter og lokalsamfunnet og diskuterer hva som trengs av bidrag fra alle parter. I dette tilfellet var det behov for å utvide en sti slik at det kunne kjøre biler inn til demningen, og det sørget lokale myndigheter for.

– Det er viktig at lokalsamfunnet har et eierskap til prosjektet, og det har de hvis de bidrar. Når vi trekker oss ut, holder de det i gang videre. Nå sier folk i lokalsamfunnet her at denne demningen er deres, sier Gedewon Teka.
